

Erfarenheter av Skriva sig till lärande (STL) i Göteborg 2019-2021

**Språk- och kunskapsutvecklande undervisning
med digitala redskap som hävstång**

2022-06-23

Lisa Molin, lektor

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	STL-modellen och dess teoretiska bakgrund	6
3	STL-cirkeln	9
4	Tidigare forskning	9
5	STL-utbildningen i Göteborgs stad	10
6	Metod	11
7	Lärares röster om att arbeta med STL	12
7.1	Utveckling av undervisningen	12
7.2	Elevers måluppfyllelse, lärande och kunskapsutveckling	15
7.3	Utmaningar med STL.....	18
8	Sammanfattning av resultat	20
9	Diskussion	21
10	Referenser	23

Skriva sig till lärande (fortsättningsvis kallad STL) är en utbildning som arrangeras årligen av Center för skolutveckling i Göteborgs stad och har hittills involverat 150 lärare. Utbildningen grundar sig i den vetenskapligt studerade modellen med samma namn och syftar till att utveckla elevers skrivande genom att kombinera framgångsfaktorer för språk- och kunskapsutvecklande undervisning med digital teknik, samt att utveckla det kollegiala lärandet och gemensamt bygga beprövad erfarenhet. Forskning som har bedrivits på ett långsiktigt arbete med STL-modellen, pekar både på att de lägst presterande eleverna når bättre resultat i läs- och skrivutveckling, och att skillnaden mellan pojkar och flickor jämnas ut eftersom pojkarna presterar bättre¹².

Följande rapport syftar till att få en bild av de möjligheter som skapas genom STL-utbildningen för att stärka det språk- och kunskapsutvecklande arbetet med digitala redskap i stadens skolor. Datamaterialet består av en enkät genomförd bland tidigare deltagare, samt deltagarreflektioner från en obligatorisk skriftlig uppgift inom utbildningen läsåret 20/21.

För att beskriva deltagares erfarenheter och upplevelser av STL-modellens påverkan på undervisning och elevers lärande har undersökningen tagit sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

1. *På vilket sätt bidrar STL-utbildningen till utveckling av undervisning?*
2. *Vilka är lärares uppfattningar om hur elevers lärande utvecklas?*
3. *Vilka utmaningar upplever lärare gällande möjligheterna att stärka det språk- och kunskapsutvecklande arbetet med digitala redskap som hävstång?*

---

¹Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2013). Improving literacy skills through learning reading by writing: The IWTR method presented and tested. *Computers & Education*, 67, s. 98-104.

²Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2016). Closing the gaps- Improving literacy and mathematics by ICT-enhances collaboration. *Computers & Education*, 99, s. 68-80.

1 Bakgrund

Utvecklingen av digitala teknologier i samhället har gjort möjligheterna att skapa, dela och använda texter oändliga. Relationen mellan språk- och kunskapsutveckling och digitala redskap har därför kommit att bli alltmer sammanvävd, och kunskaper om hur digitala redskap kan användas för att kommunicera och lära har blivit en fundamental del av medborgarskapet i ett demokratiskt samhälle. Forskning har dessutom visat att digitala redskap har potential att stärka en god språk- och kunskapsutveckling men att meningsskapande av alla former alltid behöver definieras och tolkas utifrån sin sociala kontext³⁴. Det innebär i praktiken att användningen av digitala redskap behöver anpassas till en mängd olika sammanhang och syften för att fylla sin funktion.

Skolan har ett centralt uppdrag vad gäller att hjälpa barn och unga att utveckla kunskaper och förmågor som de behöver för att kunna leva och verka i samhället⁵⁶. Läroplanen betonar därför både elevernas språkutveckling och förmågan att orientera sig i en komplex, digitaliserad omvärld. Vikten av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, utveckling av skolans digitalisering och ett kollegialt lärande betonas även i Göteborgs stads styrande dokument. I budget 2021⁷ står det exempelvis att digitala redskap är viktiga för att öka undervisningens kvalitet och förbättra elevers utveckling och lärande. Stadens strategiska plan för digitalisering inom utbildningsområdet⁸ lyfter specifikt att barn och elever ska ha likvärdiga och goda förutsättningar att använda digitaliseringens möjligheter för att ”nå målen, växa som individer och bli

---

³Genlott & Grönlund (2013).

⁴Luke, A. (2018). *Critical literacy, schooling, and social justice: The selected works of Allan Luke*. Routledge.

⁵Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Rev. 2019. Stockholm: Skolverket.

⁶UNESCO (2013). *Global media and information literacy assessment framework: Country readiness and competencies*. Paris: UNESCO.

⁷[https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/ABE7096B4B0C628CC125860F002DC149/\\$File/2.1.1 Forslag till budget MLCKD till hemsidanKF.pdf?OpenElement](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/ABE7096B4B0C628CC125860F002DC149/$File/2.1.1%20Forslag%20till%20budget%20MLCKD%20till%20hemsidanKF.pdf?OpenElement), s. 7.

⁸[http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/c15d4f8707140b5cc125862500528ab3/\\$FILE/KoM_201125_6_Bilaga_2.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/c15d4f8707140b5cc125862500528ab3/$FILE/KoM_201125_6_Bilaga_2.pdf)

delaktiga och medskapande samhällsmedborgare”. För att digitaliseringen ska kunna bidra till dessa mål, krävs dock en pedagogik som medvetet drar nytta av de möjligheter som tekniken har för att utgöra en hävstång i elevers lärande⁹. Lärare behöver därför individuellt och tillsammans med kollegor, utforska den potential digital teknologi har för att elevernas språkliga och kommunikativa förmågor ska stärkas, och för att de ska lära sig på nya sätt¹⁰. STL-utbildningen syftar till att bidra till en sådan utveckling.

---

⁹Genlott & Grönlund (2016).

¹⁰Wastiau, P., Blamire, R., Kearney, C., Quittre, V., Van de Gaer, E., & Monseur, C. (2013). The use of ICT in education: a survey of schools in Europe. *European Journal of Education*, 48(1), s. 11–27.

2 STL-modellen och dess teoretiska bakgrund

Göteborgs Stads STL-utbildning tar sin utgångspunkt i den pedagogiska och vetenskapligt beprövade STL-modellen som arbetades fram i Sollentuna och under 2015 var en nationell utbildningssatsning i SKR:s¹¹ regi under 2017–2019, där också lärare från Göteborg deltog. Modellen fokuserar framför allt på skrivprocessen och kombinerar framgångsfaktorer för ett språk- och kunskapsutvecklande arbete, såsom social interaktion, samarbete och återkoppling med digital teknik. STL-modellen kan därmed bidra till ett pedagogiskt förändringsarbete som lärare fyller med innehåll utifrån ämne och de elever man har. Utbildningen riktar sig alltså mot samtliga ämnen och årskurser. Förändringsarbetet strävar också mot en förändring av *andra ordningen*¹², dvs. hitta arbetssätt som utmanar invanda rutiner och uppfattningar som leder till utveckling av ny kunskap. Det här sker inte av sig själv utan förutsätter ett aktivt stöd av både ledning och organisation.

STL-modellen ramar teoretiskt in av ett *sociokulturellt perspektiv* på lärande¹³. Det innebär att det sociala sammanhanget, interaktionen och redskapen ses som centrala för lärandet. Det innebär bland annat att undervisningen behöver innefatta alla de olika modaliteter som vanligen används när vi kommunicerar med och genom digitala verktyg idag, såsom skriven verbaltext, stilla och rörliga bilder och ljud¹⁴¹⁵. I svenska skolans styrdokument (Lgr22) uttrycks detta bland annat i ämnet svenska med att eleverna ska ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter och få

---

¹¹Sveriges kommuner och regioner.

¹²Porras, J.I. & Robertson, P.J. (1992). *Organizational Development: Theory, Practice, and Research*. I: Dunette, M.D. & Hough, L.M. (Eds). *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*. Consulting Psychologist Press Inc.

¹³Vygotskij, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

¹⁴Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.

¹⁵New London Group. (2000). A pedagogy of multiliteracies: Designing social futures. I B. Cope & M. Kalantzis (Eds.). *Multiliteracies*, 9-42. Routledge.

skapa texter där ord och bild samspelar. Det sociokulturella perspektivet pekar dessutom på att utveckling av kunskap är något som tar tid och att stöttande strukturer som gör eleverna allt mer självständiga, är viktiga¹⁶¹⁷.

Utvecklingen av ett kunskapspråk är en viktig utgångspunkt inom STL. Det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet tar därför bland annat avstamp i Jim Cummins¹⁸ *fyrfältsmodell*¹⁹ och i *genrepedagogiken*²⁰²¹²². Cummins fyrfältsmodell illustrerar vikten av en stöttning med hög kognitiv nivå, även när elevernas kunskapspråk ännu inte är utvecklat. Genrepedagogiken handlar om att, genom explicit stöttning, tydliggöra och synliggöra för eleverna att olika texttyper har olika språkliga mönster och strukturer. En sådan explicit stöttning är exempelvis användningen av *cirkelmodellen*²³. Cirkelmodellen är en modell som består av fyra faser; 1) *bygga upp förkunskap*, 2) *studera texter inom genren för att få förebilder*, 3) *skapa/skriva en gemensam text* och slutligen 4) *berätta/skriva en egen text*. Sist men inte minst är tankarna om skrivandet som en process centralt för STL²⁴, vilket innebär att textarbetet består av flera faser som inkluderar både förberedelse, skrivande och bearbetning.

Centralt för STL är också att barn och unga ska kunna utnyttja den digitala tekniken maximalt i sitt lärande. Även om digitala redskap utvecklas i en snabb takt så är det en sak inom forskning kring skolans digitalisering som fortfarande

---

¹⁶Hattie, J. (2008). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.

¹⁷Nottingham, J. (2013). *Utmanande undervisning i klassrummet: Återkoppling ansträngning utmaning rekreation*. Natur & Kultur.

¹⁸Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur & Kultur.

¹⁹https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/path/larportalen/material/inriktningar/5-las-skriv/Grundskola/033_nyanlandas-sprakutveckling/del_01/1.%20Planera%20f%C3%B6r%20progression.pdf (s. 6)

²⁰Halliday, M. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. Edward Arnold.

²¹Martin, J., & Rothery, J. (1986). What a functional approach to the writing task can show teachers about "good writing". I: B. Couture (Red.), *Functional approaches to writing: research perspectives*. Frances Pinter

²²Vygotskij, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

²³Gibbons, P. (2013). *Stärk språket, stärk lärandet*. 3:e uppl. Hallgren & Fallgren.

²⁴Strömquist, S. (2019). *Skrivboken: skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier*. 8. uppl. Gleerups.

står fast. Det är att den digitala tekniken aldrig är tillräcklig i sig utan det är pedagogen och undervisningens design som gör skillnad²⁵. Så för att eleverna ska kunna utnyttja den digitala tekniken maximalt behöver undervisningen hela tiden utvecklas så att eleverna får explicit stöttning i hur digitalt skrivande kan gå till och vilka resurser som finns i olika programvaror. Forskning har också visat att när barn ges möjlighet att samskriva, vilket underlättas genom att arbeta i delade dokument, så ökar deras skrivglädje²⁶. Tankar om språk- och kunskapsutveckling, digitalisering, progression i lärandet, återkoppling och det kollegiala lärandet, ramas även in av annan forskning och inspiration. Tongivande är exempelvis John Hattie om synligt lärande²⁷, Dylan Williams om formativ bedömning och återkoppling²⁸; Helen Timperley om professionellt lärande²⁹ och James Nottinghams tankar om utmanande undervisning³⁰.

---

²⁵Engblom, C., Andersson, K., & Åkerlund, D. (2020). Young students making textual changes during digital writing. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 15(03), s. 190-201.

²⁶Baker, S. F., & Lastrapes, R. E. (2019). The writing performance of elementary students using a digital writing application. *Interactive Technology and Smart Education* 16(4), s. 343–362.

²⁷Hattie (2008).

²⁸William, D., & Leahy, S. (2015). *Handbok i formativ bedömning: Strategier och praktiska tekniker*. Natur & Kultur.

²⁹Timperley, H. (2019). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur.

³⁰Nottingham (2013).

3 STL-cirkeln

Arbetsprocessen inom STL beskrivs genom STL-cirkeln (se nedan). Här synliggörs hur arbetet tar sin utgångspunkt i styrdokumentens mål och kunskapskrav, ger eleverna inspiration och förståelse inför uppgifter, ger stöttning i skrivandet av specifika texttyper eller genrer (cirkelmodellen) och i att kunna ge och ta emot återkoppling, skriva för mottagare och publicera sina texter. Arbetet med STL-cirkeln avslutas med bedömning av elevers texter och lärarens analys av sin undervisning.

4 Tidigare forskning

Som nämndes inledningsvis visar forskning om undervisning enligt STL att det framför allt gynnar läs- och skrivutvecklingen hos pojkar och lågpresterande elever. Genlott och Grönlund³¹ genomförde en pilotstudie med fokus på resultat bland elever i åk 1. Det visade att eleverna skrev längre, mer språkligt utvecklade texter, och att eleverna visade en högre grad av självkänsla, läshastighet och samarbetsförmåga. Samtliga elever läste och återkopplade skriftligt och större delen av eleverna klarade kunskapskraven för åk 3 redan i åk 1. En senare studie av samma författare³² hade återigen fokus på elevresultat.

³¹Genlott & Grönlund (2013).

³²Genlott & Grönlund (2016).

Denna gång ingick totalt 502 elever och 23 lärare från 11 grundskolor och fokus var jämförelse av resultat på nationella prov i år 3. Resultatet visade att efter att ha arbetat med STL var det över 90% som klarade alla prov i svenska åk 3 och mer än 80% som klarade alla delprov i matematik åk 3. Det visade sig också vara en lägre spridning av resultat, exempelvis var det färre som misslyckades med flera prov än tidigare. En slutsats var att arbetet specifikt verkar gynna pojkars resultat eftersom spridningen mellan könen hade minskat. Ytterligare en artikel³³ studerade STL som en del i en huvudmannadriven innovations- och kompetensutveckling, förändringsledning och framgångsfaktorer hos lärare. Dessa pekade på vikten av en gemensam, tydlig vision och målbild. För att lyckas och få effekt i arbetet behöver ledarskapet vara uthålligt och tydligt både från förvaltning och från skolledare. Precis som flera tidigare studier pekar på, bekräftas även här att ett professionellt kollegialt lärande leder till utveckling hos personalen men att både deltagare och skolledare behöver delta i detta arbete för att det ska få mer långsiktig effekt. Studierna betonar också att sociala system, t.ex. nätverk, där flera lärare och skolor ingår är viktiga för spridande av idéer och fortsatt utveckling.

5 STL-utbildningen i Göteborg

Från och med läsåret 2019/2020 har Center för skolutveckling i Göteborg drivit STL-utbildningen i egen regi och har sedan dess fortsatt att kontinuerligt utveckla och förfina innehåll och upplägg. Grundläggande är dock fortfarande att utbildningen sträcker sig över ett läsår, riktar sig mot samtliga årskurser och ämnen och deltagarna får planera, genomföra, dokumentera och analysera den egna undervisningen utifrån STL-modellens struktur och med digitala redskap. Aktiviteten hos deltagarna är alltså bärande under hela utbildningen. Eftersom utbildningen även innehåller moment av strukturerad, kollegial återkoppling på varandras analyser, ges också förutsättningar att bygga långsiktiga strukturer för utveckling av beprövad erfarenhet.

---

³³Genlott, A. A., Grönlund, Å., & Viberg, O. (2019). Disseminating digital innovation in school – leading second-order educational change. *Education and Information Technologies*, 24(5), s. 3021–3039.

6 Metod

Syftet med STL-utbildningen är att stärka det språk- och kunskapsutvecklande arbetet med digitala redskap. I denna rapport ställs därför frågor om hur STL-utbildningen bidrar till undervisningens utveckling, lärares uppfattningar om hur elevers lärande utvecklas samt vilka eventuella utmaningar som lärare upplever i arbetet med att använda digitala redskap i elevers skrivprocess. För att få svar på frågorna genomfördes först en enkät under senare delen av hösten 2020 (se bilaga 1). Målgruppen var de lärare som deltagit i utbildningen i Center för skolutvecklings regi 2019–2020. Enkäten skickades ut till 123 tidigare deltagare och av dessa svarade 53 stycken. För att även inkludera deltagare från den pågående utbildningen, inkluderar denna rapport även deltagarnas, totalt 25 stycken, reflektioner i det obligatoriska momentet ”Min resa” (se bilaga 2). Uppgiften ”Min resa” handlar om att utifrån ett antal frågeställningar reflektera kring de insikter som STL-utbildningen hittills gett. Den görs först skriftligt och individuellt för att sedan delas med övriga deltagare i utbildningen. En rektorsenkät skickades även ut men svarsfrekvensen ansågs för låg för att vara tillförlitligt. Rektorerers röster är därför inte inkluderade här. Den analytiska processen har bestått av en inledande innehållslig analys av lärares svar. Svaren har sedan kategoriserats utifrån hur lärare uppfattar att, 1) *den egna undervisningen utvecklas*, hur STL kan bidra till 2) *elevers lärande och kunskapsutveckling* samt 3) *vilka utmaningar* de upplever med STL. Resultatet presenteras nedan i enlighet med de mönster som blivit framträdande i analysen av svaren.

7 Lärares röster om att arbeta med STL

I nedanstående avsnitt presenteras resultatet av det insamlade materialet. Resultatet presenteras utifrån de kategoriseringar som gjorts utifrån frågeställningarna, det vill säga vad som framkommer när det gäller utveckling av undervisningen, lärares tankar om elevers lärande och kunskapsutveckling och vilka utmaningar som lärare identifierar i sitt STL-arbete.

7.1 Utveckling av undervisningen

När deltagarna reflekterade över hur STL-utbildningen bidragit till att utveckla undervisningen säger de genomgående att deras medvetenhet har ökat när det gäller vikten av ett genomtänkt förarbete, stöttning och formativ återkoppling på elevers skrivande. Även utsagor om vikten av att analysera och följa upp undervisningen är synligt men beskrivs också som utmanande. Det som också lyfts som viktiga verktyg för att planera och strukturera undervisning är färdiga mallar, checklistor och matriser som till viss del använts under utbildningen.

När det gäller STL-cirkeln uppger deltagarna att den bidragit till att rama in arbetet som helhet medan cirkelmodellen³⁴ pekas ut som användbar framför allt under arbetet med inspiration och förförståelse, och undervisning om texttyper och skrivstrategier. Även om STL-cirkeln förefaller ny för de flesta deltagare, framstår cirkelmodellen som bekant för många när det gäller utveckling av elevers kunskapspråk. De verkar dock ha blivit mer medvetna om dess delar under utbildningens gång och användningen har breddats, vilket bland annat uttrycks som följande av två av deltagarna:

Jag har jobbat med cirkelmodellen innan men upplever att jag blivit mer medveten om alla delarna i den, vilket har varit positivt. Även lett till att jag använder modellen i flera ämnen än innan. Försöker göra det till en del av undervisningen.

---

³⁴Gibbons (2013).

Jag har jobbat med cirkelmodellen tidigare men märker att jag har prioriterat bort vissa delar för att man känner stress över att hinna med så mycket.

Flera menar vidare att STL-cirkeln har bidragit till att sätta in cirkelmodellen i ett tydligare sammanhang och med tydligare koppling till styrdokumentet. Flera upplever också att lektionerna blivit mer effektiva och att de blivit tydligare i instruktionerna i varje undervisningsmoment. Det här gäller både i arbetet med och utan digitala verktyg och en lärare uttrycker en känsla av högre professionalitet:

Efter jag införde STL:s metodik i klassrummet blev mina lektioner mer effektiva. Det känns lättare att ”sy ihop alla undervisningsfaser”. Jag känner mig mer kunnig och har börjat använda mig mer av digitala hjälpmedel.

Lärarna beskriver också att STL-utbildningen gjort dem mer medvetna om vikten av att språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt behöver ligga till grund för planering av undervisning i alla ämnen.

Tidigare forskning pekar på att ett processinriktat arbete med elevers skrivande har god potential för att utveckla elevers skrivande. Det är dock viktigt att undervisningen ger utrymme för hela skrivprocessen, att eleverna får stöttning genom skrivprocessens alla faser och att få tid för sitt skrivande³⁵. Majoriteten av lärarna i denna studie säger sig visserligen ha goda kunskaper om skrivprocessarbete men att eleverna inte alltid får den tid och den stöttning de behöver i de olika faserna för att verkligen kunna utveckla sitt skrivande. STL-utbildningen har påmint om vikten av att ge tid och de upplever att de blivit mer grundliga i arbetet med att förfina och konkretisera de olika delarna vilket beskrivs av två av de deltagande lärarna:

Vikten av att jobba medvetet med alla delarna, kan lätt hända att en hoppar över en del för man vill att eleverna ska producera texter... att vägen dit är lika viktigt.

Att stöttning är av mycket stor vikt är inte en ny insikt, men det har i detta arbete blivit ännu mer tydligt. När eleverna får koll på textens

---

³⁵Strömquist (2019).

uppbyggnad och får ta del av exempelmeningar får de gott stöd att lättare kunna skriva en bra text själva, eller tillsammans.

De digitala redskapen beskrivs ha en central betydelse som hävstång för lärandet inom STL. Lärarna uttrycker att STL-utbildningen hjälpt till att skapa bättre struktur kring användning av digitala redskap i klassrummet och har blivit viktigare som instrument i fler delar av undervisningen än tidigare, till exempel för dokumentation och formativ återkoppling av elevers lärande. Många uttrycker också att de blivit mer effektiva och målmedvetna i användningen av de digitala resurser som staden tillhandahåller, exempelvis Google Classroom och möjlighet att arbeta i delade dokument i Google Drive. En deltagare beskriver exempelvis:

Konsten att redigera texter tillsammans [i Google Doc] och med hjälp av varandra på olika kreativa sätt. Att vi kan utveckla och använda språket på ett bra och läroaktigt sätt. Jag har fått upp ögonen för textskapande.

Förkunskaper och erfarenheter av att använda digitala redskap i undervisningen varierar hos deltagarna och att förändra en traditionell undervisning till en digitaliserad kan vara utmanande. En del upplever att det är mycket nytt att lära, medan mer vana användare konstaterar ett kontinuerligt behov av att uppdatera sig i relation till teknikens utveckling. Trots varierande erfarenheter uttrycker de flesta ändå att digitala redskap gör elevernas skrivande mer effektivt och underlättar återkopplingsarbetet. När arbetet är digitalt är det exempelvis lätt att kunna följa vad varje elev gör och ge snabb återkoppling. Det här gör elevernas lärande mer synligt och man får som lärare bättre koll på sina elevers styrkor och utvecklingsområden. En lärare sammanfattar detta så här:

Jag känner att jag utvecklats i vissa digitala delar som att använda mer en digital plattform, synligt. för att eleverna ska synliggöra sin progression i kamratrespons.

En viktig aspekt i STL-cirkeln och även i STL-utbildningens innehåll, är att reflektera över och analysera sin undervisning. Flera lärare betonar att genom att kontinuerligt sätta ord på varför man gör det man gör och relatera det till forskning så stärks arbetet med en skola på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Att ge och få återkoppling på sin undervisning av kollegor upplevs som värdefullt. Det stärker också det kollegiala samarbetet när man arbetar med

att ge varandra återkoppling och reflekterar tillsammans kring undervisningen och en deltagare beskriver:

Det har varit väldigt trevligt med återkopplingen som vi har gett varandra i modul 1 och 2 hittills. Det har varit roligt att ta del av en annan lärarens bakomliggande tankar med planering och genomförande, och det har känts lyxigt och givande att någon har reflekterat över vad jag har tänkt och ställt frågor om det. Jag inser att vi alltför sällan har (eller tar oss) tid till sådant kollegialt lärande.

7.2 Elevers måluppfyllelse, lärande och kunskapsutveckling

De deltagande lärarna lyfter även till viss del tankar om vilken potential som arbetet med STL-cirkeln har för utveckling av elevers lärande. Återkommande beskrivningar är att lärarna upplever att eleverna blivit mer självgående, fått bättre självförtroende och kan reflektera över sitt lärande på ett bättre sätt. Några säger att elevernas arbete med att bearbeta texter och ge och ta emot återkoppling verkar ha bidragit till att de kunnat befästa nya svenska ord och begrepp. En lärare beskriver också hur hens förväntningar på eleverna har höjts:

Jag har nog faktiskt höjt förväntningarna på eleverna. Och förhoppningsvis hjälpt dem att höja sina förväntningar på sig själva - kanske även lära sig mer.

Centralt för STL-arbetet är att träna eleverna i att ge återkoppling på varandras texter. Forskning har visat att det oftast är enklare att se brister i andras texter än i sin egen³⁶ så för att återkopplingen ska bli effektiv behövs god stöttning i varför och hur man ger och tar emot kamratrespons på ett konstruktivt sätt. Många lärare beskriver det här som ovant och det mest utmanande inom STL-arbetet. Majoriteten verkar ändå tycka att det är detta som ger tydligast effekt på slutresultatet av elevernas skrivande och att de inte riktigt förstått tidigare vilken kraftfull betydelse som elevresponsen faktiskt har för elevernas kunskapsutveckling och att eleverna både blir mer motiverade och skriver längre texter med bra innehåll. Ett par av deltagarna beskriver:

---

³⁶William & Leahy (2015).

Jag har fått en annan medvetenhet i mitt sätt att undervisa och konkreta bevis på att formativ bedömning i form av återkoppling under arbetets gång av mig som lärare och av en kamrat ger ett bättre slutresultat.

Jag kan se hur elevernas kunskapsutveckling ökar genom att de får reflektera, återkoppla till varandra. Dels genom att de utvecklar sitt tänkande både med att formulera sina kunskaper samt att formulera reflektioner till kamrater.

Samtidigt verkar det finnas en upplevelse av att eleverna behöver förberedas mer för att återkopplingen verkligen ska bli effektiv och att den tydligt behöver relatera till målen och ske i små, väldigt tydliga steg. Det är viktigt att anpassa arbetet till elevernas kunskapsnivå och hittar man rätt gällande återkopplingen så är det utvecklande för hela gruppen och även elever i förskoleklass kan lära sig att ge och ta respons för att förbättra sina arbeten, även om de ännu inte har det formella skriftspråket helt på plats, vilket uttrycks av två deltagare:

Det har öppnat mig för att också involvera i skrivandet även de eleverna som inte "är där", de som "inte är redo" för att skriva och som kanske behöver stöd, till och med.

Passet med elevrespons var väldigt givande. Sexåringar kan lära sig att ge respons på ett mer strukturerat och positivt sätt. Bara man ger tydliga ramar så fixar de det och lyfter varandra i stället för att sänka ner kamraterna.

Användningen av digitala redskap har en framträdande roll inom STL och syftar till att stärka elevernas språk- och kunskapsutveckling. I materialet förefaller användningen av de digitala redskapen göra eleverna mer engagerade och aktiva:

Alla elever i klassen har intresse av att skriva texter när de har ett digitalt verktyg framför sig. Det underlättar för många att inte behöva hantera penna och papper även om det behöver tränas också men här behöver de inte lägga energi på bokstavsform utan mer på innehåll. Det är en stor vinning.

En annan viktig aspekt som lyfts bland lärarna är att elevernas förkunskaper inte alltid är så utvecklade som man kan tro. Kunskaperna kan dessutom variera kraftigt inom en och samma klass. Det bekräftar den tidigare forskning som

betonat att elever ofta har erfarenheter av digitala redskap med sig in i skolan, men att det inte är självklart att de vet hur de ska användas i formella lärandesituationer³⁷. Stöttningen behöver därför fokusera på hur de digitala redskapen kan användas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

I STL-arbetet är det en viktig ingrediens att man alltid skriver för en mottagare. Publiceringen är ett viktigt moment i STL-cirkeln och handlar oftast om någon form av digital publicering, exempelvis i Google Classroom eller på skolans hemsida. Lärarna säger att eleverna blir mer engagerade och aktiva när de använder digitala redskap i sitt skrivande och dessutom vänder sig till en tydlig mottagare.

Att skriva till en mottagare ger mer motivation. Att bedöma andra ger effekt på synen på sitt eget lärande.

Lärarna reflekterar också över stöttnings betydelse för elevers utveckling. Flera säger att de börjat tänka nytt kring stöttningen och att detta är synnerligen viktigt för alla elever när något introduceras för första gången. För att stöttningen ska vara meningsfull får det inte vara för mycket för eleverna på en gång. Det är bättre att ta mindre steg och successivt arbeta sig fram till en ökad förståelse.

Många av lärarna lyfter att när man arbetar skrivprocessinriktat och stöttar elevernas utveckling som skribenter formativt, så blir textarbetet mer kvalitativt än tidigare. Exempelvis bearbetar och förbättrar eleverna sina arbeten mycket mer än tidigare och texterna har i många fall förbättrats på väldigt kort tid, både gällande längd, språk och innehåll, vilket två deltagare uttrycker:

Att stöttning är av mycket stor vikt är inte en ny insikt, men det har i detta arbete blivit ännu mer tydligt. När eleverna får koll på textens uppbyggnad och får ta del av exempelmeningar får de gott stöd att lättare kunna skriva en bra text själva, eller tillsammans.

---

³⁷Tallvid, M. (2015). *1:1 i klassrummet – analyser av en pedagogisk praktik i förändring*. Doktorsavhandling. Institutionen för tillämpad informationsteknologi. Göteborgs universitet.

Med en kombination av både lärarrespons och kamratrespons skriver eleverna längre texter med ett bra innehåll. Elevernas texter utvecklas på ett bra sätt.

Vikten av att ge de olika momenten i undervisningen gott om tid och inte gå framåt och planera in nya delar i för hög takt, lyfts hos flera. Bland annat nämns att man ofta behöver låta eleverna göra samma uppgifter flera gånger och låta dem arbeta igenom ordentligt, för att de ska hinna lära sig i tid. Tid för reflektion och återkoppling lyfts fram som något som gör skillnad. Även om STL beskrivs som utvecklande för hela gruppen så är det flera som betonar vikten av anpassning. Det kan exempelvis vara att involvera eleverna mer och hjälpa dem att definiera och förtydliga sina egna mål med sitt lärande.

Som STL-cirkeln illustrerar tar arbetet sin utgångspunkt i mål och syften i Lgr11 och Gy11. Därefter följer arbetet med att aktivera elevernas förkunskaper, gå igenom centrala begrepp och förbereda dem för skrivandet. Flera av lärarna svarar att de utvecklat förberedelsefasen för att stärka elevernas förståelse inför nya områden. Några säger dessutom att förarbetet många gånger kan vara viktigare för lärandet än arbetet med slutprodukten. En lärare betonar också att uppgifternas längd inte är det som avgör kvalitet utan att korta uppgifter oftast är väl så bra.

7.3 Utmaningar med STL

Bland lärarnas svar och reflektioner lyfts också en del utmaningar som kan uppstå i STL-arbetet. Datamaterialet visar att en återkommande sak är frågan om tid. Även om många betonar de positiva effekterna av att ta sig igenom STL-cirkeln i sin helhet och ge barn och elever tid, så upplevs det ibland stressande. Återkopplingen mellan elever upplevs visserligen som effektiv men är ändå något som får stryka på foten när tiden känns knapp.

Min utmaning har varit att hinna utföra de olika momenten utan att stressa. Återkoppling och dokumentation får ofta lägre prioritering. En

utmaning är att arbeta med rätt begrepp i rätt sammanhang och göra skolspråket begripligt och på så vis användbart för eleverna.

Samtidigt som flera upplever att vissa moment i STL-cirkeln kan vara tidskrävande och utmanande så är det också många som säger att det blir lättare och lättare i takt med att man arbetar sig igenom cirkeln flera gånger. Dilemman lyfts också vad gäller momentet med inspiration och förförståelse i STL-cirkeln.

[Det är utmanande] ...att ge de olika delarna i cirkeln tid. Att tillåta oss att göra ett gott förarbete och modellera tydligt för att sedan få en ökad kvalitet på elevernas egna texter, kvalitet i kamratrespons samt att elevernas texter når en mottagare.

I takt med ökade insikter om förarbetets betydelse och hur mycket eleverna faktiskt behöver få med sig för att kunna komma i gång och skriva, så blir utmaningen dock i stället att sälla och välja ut det viktigaste så att inte förarbetet tar för lång tid. En grupp som står inför en helt annan typ av utmaningar är de lärare som träffar sina elever relativt sällan, exempelvis modersmåslärare. De upplever ofta att det kan vara svårt att få arbetet att flyta på ett bra sätt när det går lång tid emellan.

Det som kan upplevas utmanande är exempelvis att ta fram datorerna i en hel klass med ovana ettor. Vissa uttrycker också viss oro över att arbetet med digitala redskap i skolan ökar skärmtiden för eleverna. Det finns också en hel del etiska aspekter när eleverna skriver för en större publik. Att ta reda på vad som gäller exempelvis enligt dataskyddslagen, kräver en hel del arbete. Vissa lärare arbetar också i grupper med blandade elever både från kommunala skolor och friskolor vilket ställer krav på att hitta gemensamma digitala plattformar som fungerar för sådana grupper.

8 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis visar resultatet att STL-utbildningen har bidragit till att öka lärarnas medvetenhet om betydelsen av förarbete och stöttning och återkoppling under och efter elevers skrivande samt hur digitala redskap kan stötta lärandet. Resultatet pekar också på att deltagarna upplever reflektion och analys av undervisningen, individuellt och tillsammans med kollegor, som någonting särskilt meningsfullt när det gäller att öka kunskaperna om undervisningen. Flera deltagare pekar även på att de stöttande strukturerna i STL-cirkeln gör att eleverna får bättre självförtroende, blir mer självgående och mer reflekterande i sitt lärande. En bidragande orsak tros vara elevernas återkoppling på varandras texter. Trots ett flertal nya insikter och lärdomar om undervisningsutveckling och elevers lärande, upplever flera deltagare att tiden inte räcker till för att fördjupa STL-cirkelns delar tillräckligt. Detta är specifikt tydligt bland lärare som träffar sina elever mer sällan, såsom modersmåslärare. Ovana vid att använda digitala redskap i skrivandet är också något som en del upplever som en puckel, framför allt bland de yngre barnen. Slutligen finns det även tecken på etiska utmaningar när eleverna ska dela sina arbeten med en större publik.

9 Diskussion

Syftet med att samla in lärares reflektioner om STL-utbildningen i enkäter och reflektionsuppgiften "Min resa" har varit att beskriva deltagarnas erfarenheter och upplevelser av dess påverkan på undervisning och elevers lärande.

Resultatet pekar på att olika former av stöttande strukturer är betydelsefulla för deltagarna, såsom STL-cirkelns gång med förarbete och återkoppling. En stor mängd forskning pekar på att utveckling av stöttande strukturer i klassrummet är centralt för att utveckla undervisningen och elevers lärande³⁸³⁹. Ett exempel ur denna studies resultat är användningen av cirkelmodellen. Även om den är bekant för många sedan tidigare, verkar användandet både ha breddats och i högre grad innefatta ett språk- och kunskapsutvecklande arbete i flera ämnen. Det som är viktigt att lyfta här är dock det som händer när texterna i stället är digitala. Tidigare forskning har i huvudsak studerat cirkelmodellens användning i sammanhang med analoga texter. Då resultatet i denna rapport pekar på att digitala redskap konkret kan bidra till elevers språk- och kunskapsutveckling, kan arbetet med STL därför bidra med nya kunskaper om cirkelmodellens potential för att även stötta elevers skrivande i digitala miljöer, inte minst när det gäller multimodala texter.

Det är också tydligt i resultatet att digitala redskap är betydelsefulla för arbete med återkoppling. Exempelvis underlättar det skrivprocessen när dokument kan delas med flera och det är lätt för läraren att följa varje elev och ge snabb återkoppling. Ett kritiskt moment som flera deltagare lyfter är elevernas återkoppling på varandras arbeten. Eftersom detta inte är något som eleverna normalt kan sen tidigare, så behöver de få undervisning om hur man ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt. Tidigare studier har pekat på att även om många elever har god erfarenhet av digitala redskap utanför skolan, så är det inte självklart hur dessa kan användas för lärande i skolan⁴⁰. Så även om undervisningen stöttar eleverna i hur man ger och tar emot kamratrespons, så behöver det också sättas specifikt i relation till digitala redskap, såsom hur man skriver, redigerar och tar bort kommentarer i delade dokument, och de konsekvenser som uppstår av att responsen finns lagrad i molnet.

---

³⁸Cummins (2017).

³⁹Gibbons (2013).

⁴⁰Tallvid m.fl. (2015).

En av de utmaningar som framträder tydligast i resultatet är bristen på tid. Även om deltagarna ger uttryck för en mängd positiva effekter av att arbeta med STL, så är det samtidigt svårt att i tillräcklig utsträckning hinna med alla delar i STL-cirkeln, såsom att stötta eleverna i att utveckla kvalitativ och meningsfull respons på varandras texter. Känslan av tidsbrist är förstås inte ovanligt i en lärarens vardag präglad av mycket ansvar och där mycket ska in på agendan. Nya inslag kan också upplevas som ytterligare påslag på den redan befintliga situationen. Samtidigt bekräftar denna studie tidigare forskning om STL⁴¹⁴², och annan liknande forskning⁴³⁴⁴ att inslag i undervisningen behöver prioriteras så att elever får gott om tid för att fördjupa sina kunskaper. Att eleverna får tid att skriva och processa sina texter, exempelvis med inslag av kamratrespons, är ett exempel som visat tydliga effekter på elevers lärande⁴⁵. Lärarens individuella analys och de kollegiala samtal som förs kring undervisningen inom STL-utbildningen skulle här kunna utgöra en modell för hur lärare kan stötta varandra i att designa undervisningen så att elevernas lärande kan utvecklas på djupet.

---

⁴¹Genlott & Grönlund (2016).

⁴²Genlott m.fl. (2019).

⁴³Hattie (2008).

⁴⁴Nottingham (2013).

⁴⁵Genlott m.fl. (2019).

10 Referenser

- Baker, S. F., & Lastrapes, R. E. (2019). The writing performance of elementary students using a digital writing application. *Interactive Technology and Smart Education* 16(4), s. 343–362.
- Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur & Kultur.
- Engblom, C., Andersson, K., & Åkerlund, D. (2020). Young students making textual changes during digital writing. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 15(03), s. 190-201.
- Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2013). Improving literacy skills through learning reading by writing: The IWTR method presented and tested. *Computers & Education*, 67, s. 98-104.
- Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2016). Closing the gaps- Improving literacy and mathematics by ICT-enhances collaboration. *Computers & Education*, 99, s. 68-80.
- Genlott, A. A., Grönlund, Å., & Viberg, O. (2019). Disseminating digital innovation in school – leading second-order educational change. *Education and Information Technologies*, 24(5), s. 3021–3039.
- Gibbons, P. (2013). *Stärk språket, stärk lärandet*. 3:e uppl. Hallgren & Fallgren.
- Halliday, M. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. Edward Arnold.
- Hattie, J. (2008). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
- Luke, A. (2018). *Critical literacy, schooling, and social justice: The selected works of Allan Luke*. Routledge.
- Martin, J., & Rothery, J. (1986). What a functional approach to the writing task can show teachers about “good writing”. I: B. Couture (Red.), *Functional approaches to writing: research perspectives*. Frances Pinter
- New London Group. (2000). A pedagogy of multiliteracies: Designing social futures. I B. Cope & M. Kalantzis (Eds.). *Multiliteracies*, 9-42. Routledge.
- Nottingham, J. (2013). *Utmanande undervisning i klassrummet: Återkoppling ansträngning utmaning rekreation*. Natur & Kultur.

- Porras, J.I. & Robertson, P.J. (1992). *Organizational Development: Theory, Practice, and Research*. I: Dunette, M.D. & Hough, L.M. (Eds). *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*. Consulting Psychologist Press Inc.
- Skolverket (2019). *Läroplan för gymnasieskolan 2011*. Rev. 2019. Stockholm: Skolverket.
- Strömquist, S. (2019). *Skrivboken: skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier*. 8. uppl. Gleerups.
- Tallvid, M. (2015). *1:1 i klassrummet – analyser av en pedagogisk praktik i förändring*. Doktorsavhandling. Institutionen för tillämpad informationsteknologi. Göteborgs universitet.
- Timperley, H. (2019). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur.
- Vygotskij, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- UNESCO (2013). *Global media and information literacy assessment framework: Country readiness and competencies*. Paris: UNESCO.
- Wastiau, P., Blamire, R., Kearney, C., Quittre, V., Van de Gaer, E., & Monseur, C. (2013). The use of ICT in education: a survey of schools in Europe. *European Journal of Education*, 48(1), s. 11–27.
- Wiliam, D., & Leahy, S. (2015). *Handbok i formativ bedömning: Strategier och praktiska tekniker*. Natur & Kultur.